

Indicatoren kwaliteit & impact

Oost- Nederland

Indicatoren kwaliteit & impact

Inhoudsopgave

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop	03
1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren	05
2. Samen op in Acut	09
3. Actie-overleg	12
4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM	16
5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling	20
Bijlage 1: Landelijke context	23
Bijlage 2: Overzicht indicatoren	29
Bronnen	33

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop

Deze rapportage gaat over vier jaar Veiligheid Voorop: de ontwikkelagenda om de vroegtijdige samenwerking in de samenloop van zorg en straf bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te versterken.

De samenwerking van OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming, 3RO en Veilig Thuis is geen doel op zich. Het doel is meer veiligheid voor (potentiële) slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Maar zoals het Verweij-Jonker Instituut laat zien in haar rapport *Een Kwestie van Lange Adem* is samenwerking tussen de betrokken organisaties wel een cruciale factor om dat doel te bereiken.

Wat hebben de samenwerkingspartners in die tijd aan inspanningen moeten leveren en wat hebben ze aan waarde kunnen realiseren uit de verbeteracties van Veiligheid Voorop?

Het gaat om de volgende verbeteracties: Samen op in Acut (hoofdstuk 2), Actie-overleg (hoofdstuk 3), Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM (hoofdstuk 4) en Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (hoofdstuk 5).

Juist de praktische samenhang in “de loop van de zaak” versterkt de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarom beginnen we daarmee (hoofdstuk 1). In hoofdstuk 1 komt ook de kennisopbouw en aansturing via het ‘lerend netwerk’ van de Regionale Netwerken Zorg Straf aan de orde.

In bijlage 1 is een nadere toelichting te vinden op vorm en doel van de verbeteracties van Veiligheid Voorop (“de landelijke context”). Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Het gaat in deze rapportage niet om kwantificering van de opbrengst en investeringen in Veiligheid Voorop in de zin van een “harde p*q-berekening”. Vanuit het idee van een andere resultaatverantwoording (“anders verantwoord”) gaat het om:

- *Inzichtelijkheid* in benodigde inzet en inspanningen
- *Plausibiliteit* en *waarde* van resultaten (*value case* in plaats van *business case*)
- *Transparantie* van verbetermogelijkheden en leereffecten.

Met andere woorden: we willen inzichtelijk maken hoe (kwantitatieve) inzet en (kwalitatieve) opbrengst van de verbeteracties tot elkaar in verhouding staan. Ze moeten de samenwerkingspartners helpen hun werk beter te doen door de netwerksamenwerking te verbeteren. De rapportage is opgebouwd aan de hand van steeds drie elementen per verbeteractie:

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit door te voeren?
<i>Uitvoeringsinspanningen: meer en minderwerk</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit uit te voeren? Levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?
<i>Waarde</i>	Hoe laat de praktijk zien of de verbeteractie goed werkt?

Deze rapportage wil bijdragen aan een lerende en zich voortdurend verbeterende praktijk. Een kapstok bieden om in de regio verdere stappen te zetten, met impact op 'goed werk' en het daarmee verder terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat kan door een eventueel vervolg op deze rapportage te beleggen bij het Regionaal Netwerk Zorg Straf (RNZS), om 1) tot verbetervoorstellen te komen en 2) te laten zien welke inspanning nodig is om de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop goed in de haarvaten van elke samenwerkingspartner te laten doordringen én wat dat oplevert.

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren

1.1 Ontwikkelingsspanningen

De regio Oost-Nederland is een geografisch grote regio. Deze omvat niet alleen twee provincies (Gelderland en Overijssel), maar ook 5 veiligheidsregio's en daarmee 5 Veilig Thuis (VT) regio's/ organisaties en 5 zorg- en veiligheidshuizen die op hun beurt uiteenvallen in veiligheidskamers. De regio telt in totaal 78 gemeentes.

Voorafgaand aan het bestaan van het Regionaal Netwerk Zorg en Straf (RNZS) vonden de justitiële partners elkaar al in een arrondissementaal platform huiselijk geweld. Met de komst van de VT's, en het in werking treden van het RNZS, werd het platform feitelijk verbreed. Het kende een aanloopperiode: de VT's waren in de eerste jaren na hun oprichting (2015 en verder) vooral bezig met de eigen organisatie op poten zetten. Vanaf 2018, met ondersteuning vanuit het LNZS, is het netwerk opgestart. Het is klein begonnen om de samenwerking te verkennen. De tijd was er rijp voor: *“Er ontstond vrij organisch de behoefte aan meer samenwerking tussen bijvoorbeeld de VT organisaties en de politie. Want ieder merkte: we hebben anderen nodig om de zaken verder te brengen”*.

Aldus was er sprake van zeer betrokken mensen die graag met elkaar om tafel gingen om binnen de regio afspraken met elkaar te maken over de samenwerking tussen zorg- & straf. Wel was het zoeken hoe de partners, die ieder op verschillende schaalniveaus werkten, aan elkaar te verbinden en dat

ging zeker niet van een leien dakje, of zoals een respondent het verwoordde: *“Het was in de aanloop best lastig om onszelf te organiseren”*. Het OM, reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming zijn arrondissementaal ingericht waar politie, maar vooral ook VT en de veiligheidshuizen veel decentraler opereren. Het hebben van een centraal aanspreekpunt op arrondissementaal is handig maar de diverse niveaus liggen niet als vanzelf op één lijn: *“Je hebt nu eenmaal te maken met veel lokaal opererende organisaties en dat maakt het geheel complex”*.

Men vond de oplossing in het werken met een centraal strategisch overleg en een werkgroep. Het strategisch overleg van het RNZS komt twee of drie keer per jaar bijeen. Hierin zijn alle 5 deelnemende partners van het RNZS vanuit centraal (bestuurlijk) niveau vertegenwoordigd (VT, OM, Politie, 3RO en Raad voor de Kinderbescherming). Het doel van dit overleg is om op regionaal niveau voor commitment en uitvoering van het jaarplan te zorgen. Daarnaast is er een breder samengestelde werkgroep RNZS die ongeveer elke twee maanden bij elkaar komt en bestaat uit medewerkers van alle partners van het RNZS én alle 5 VT organisaties. Hun taak is het coördineren van de activiteiten en de uitvoering van het jaarplan bewaken. Het RNZS faciliteert en organiseert de werkgroepen en subgroepen die uitvoering geven aan de activiteiten.

Wat het netwerk 'werkend' kreeg was het –praktisch- ondernemen van gezamenlijke activiteiten zoals het opstellen van de routekaart stalking en het werken in werkgroepen met kartrekkers. *“In het begin van de*

samenwerking was er over en weer nog wel het idee dat partners zich op elkaars werkterrein gingen begeven. Maar dat soort weerstand is binnen de werkgroep weggenomen en kristalliseerde zich in de praktijk als vanzelf uit, bijvoorbeeld door samen de routekaart stalking te ontwikkelen”

1.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Respondenten geven aan dat de landelijke ontwikkelagenda Veiligheid Voorop (VV) binnen het RNZS leidend is. Men richt zich in 2022 op de vier verbeteracties die onderwerp zijn van dit onderzoek, namelijk: Samen op in acuat, actieoverleg, VT op ZSM en de samenwerking rond strafbare kindermishandeling. En daarnaast richt men zich op: het benutten van de Visie Veiligheid Voorop, Samenwerken op stalking, Ouderenmishandeling, Eergerelateerd geweld en de samenwerking in de keten met zorg- en veiligheidshuizen. (bron: concept Jaarplan 2022 Straf en zorg Oost-Nederland).

Het is helder dat het onderhouden van het netwerk inspanning blijft vragen van iedere partner op diverse fronten. Naast de bijeenkomsten van het strategisch overleg, de werkgroep en de sub-werkgroepen stoppen deelnemers aan het netwerk tijd in de verbeteracties zelf. Uiteraard kost dit inzet en capaciteit van alle deelnemende partners. Veelal ervaart men dit niet als meerwerk omdat men het ziet als integraal onderdeel van lopende werkzaamheden en omdat men merkt dat dit het werk ten goede komt.

Het onder de aandacht brengen van de VV-gedachte en het perspectief van andere dan de eigen organisatie(s) is hierbij cruciaal. Elkaar leren kennen vraagt wederzijds begrip voor elkaars taal en organisatie(s). Dat gaat zeker niet vanzelf, maar naarmate men elkaar vaker ziet en meemaakt gaat het maken van afspraken steeds beter en werpt het vruchten af.

Het RNZS bestaat uit enthousiaste en ambitieuze mensen en de intentie om samen te werken is er. Zij geloven erin dat je met elkaar iets (beters) kan bewerkstelligen dan in je eentje. Dat commitment is de eerste voorwaarde richting uitvoering en vervolgens is het zaak dat het wordt gefaciliteerd vanuit de diverse organisaties. Men merkt momenteel dat het echter wel moeite kost momenteel om ieder aan tafel en betrokken te houden. In die zin is het netwerk kwetsbaar: *“Het drijft op goodwill van de organisaties en de deelnemers”*. Vooralsnog ontbreekt het veelal aan vrijgemaakte medewerkers als aanjagers van netwerksamenwerking.

Respondenten geven aan dat de kracht van het netwerk zit in het werken met haalbare doelen en het ondernemen van concrete acties. Dat zorgt voor intrinsieke motivatie en vormt een ‘kapstok’ voor samenwerking: *“De frustratie van het niet-samenwerken zijn we kwijt. Het is mooi om te zien: de lijnen zijn kort, er wordt gecommuniceerd en men is snel bij elkaar op de lijn. Vier jaar geleden was dat nog allemaal zwaar en moeilijk”*.

De vraag hoe het zit met ‘doorzettingsmacht’ van partners binnen eigen geledingen komt in de gesprekken regelmatig naar voren. In die zin geldt uiteindelijk toch altijd: *“Ieder heeft zijn eigen toko”*. Op regionaal niveau worden inhoudelijk afspraken gemaakt rond de verbeteracties, maar de implementatie daarvan tot op lokaal niveau kan niet afgedwongen worden en is soms ook niet opportuun. Sommige afspraken, rond bv ZSM, kan je nu eenmaal beter op centraal niveau maken in plaats van met 5 afzonderlijke VT’s. Maar andere zaken kunnen, volgens de respondenten, beter op lokaal niveau afgestemd worden. De diverse schaalniveaus die verenigd worden in het netwerk maken volgens menig respondent de ‘governance’ rommelig en onduidelijk. De term ‘los zand’ komt in die context voorbij en het is niet altijd duidelijk: wie gaat nu precies waarover? *“Je kan niet 123 afspraken implementeren en niet alles is even relevant voor iedereen. Het is soms nog wel zoeken: hoe gaan we dit werkend krijgen binnen de diverse geledingen?”*

De samenhang tussen het strategisch overleg en de werkgroep is momenteel, nu ze vier jaar actief zijn, een punt van aandacht, discussie en herbezinning. Het blijkt dat de overleggen niet altijd voldoende op elkaar aansluiten. Men is zoekende om een manier te vinden om toch slagvaardig te kunnen opereren en beslissen en daartoe maakt men bewust een pas op de plaats. Menig respondent vindt dat men momenteel te veel intern en procesgericht bezig is, wat leidt tot energieverlies bij deelnemers. De intentie tot actie is er bij ieder, maar de laatste jaren lijkt het tempo daarin, volgens respondenten, afgenomen.

Een aandachtspunt wat vaker genoemd werd, is dat het van belang is alert te zijn op de veronderstelde toegevoegde waarde van het RNZS. Wat voegt dit netwerk toe aan bestaande netwerken en overleggen? Daarbij is uitdrukkelijk de wens om zoveel mogelijk aan te sluiten op bestaande structuren en overleggen waar partners elkaar treffen: *“Het is soms oppassen dat we niet op diverse tafels dezelfde dingen bespreken”*.

1.3 Waarde

Iedere respondent onderschrijft dat het netwerk van grote waarde is: je hebt elkaar als zorg- en strafpartners eenvoudigweg nodig. Zonder dit netwerk hadden partners elkaar niet gevonden en was de samenwerking niet, of veel moeilijker, van de grond gekomen, aldus respondenten. *“Zonder dit netwerk hadden we gezwommen”*. En een ander stelt: *“Zonder partners kom je geen stap vooruit”*. Het RNZS biedt een platform waarop organisaties elkaar vinden op zowel arrondissementaal als decentraal niveau.

De kern is dat je elkaar als partners kent, elkaar vertrouwt en met elkaar in gesprek bent. Dat is ook van waarde buiten de gezamenlijke (verbeter) acties om. Het heeft een trickle down effect binnen eigen geledingen en op die manier komen ‘de werelden’ dichter bij elkaar. Landelijke plannen staan goed op papier, maar in de praktijk moet dit handen en voeten gegeven

worden en blijkt het overal net weer even anders te werken. En juist daar kan het RNZS van grote betekenis zijn: daar kan gewerkt worden aan regionaal en lokaal maatwerk. En je kan elkaar scherp houden, dat het uiteindelijk gaat om het doel en het resultaat en niet om de vorm.

Het RNZS maakt mogelijk dat er mensen zijn die daadwerkelijk aan de slag gaan en acties op poten zetten. Concrete acties gezamenlijk oppakken: dat is wat werkt en waardoor het netwerk gaat werken. In het RNZS zijn vooral mensen aangesloten die meer van ‘doen’ en minder van ‘praten’ houden. Er gebeuren, in de woorden van respondenten, ‘prachtige dingen’. Het is voor ieder duidelijk dat die gezamenlijk actie van partners zinvol is omdat zorg en straf daarin pas echt verbonden raakt en dat is waar men naartoe wil. De implementatie van de verbeteracties binnen de partnerorganisaties, vooral de grotere als het OM en de politie, blijkt nog wel een uitdaging. Er zijn zorgen over het integraal en bij ieder ‘werkend krijgen’ van alle activiteiten.

Het RNZS is een netwerk van mensen die als elkaars aanspreekpunt fungeren. Dat is vooral voor de arrondissementaal georganiseerde organisaties van belang: het hebben van een centraal aanspreekpunt voorkomt versnippering. Werkafspraken omtrent HG/KM hebben nu een centrale plek waar partners elkaar kunnen vinden en elkaar kunnen aanspreken. De korte lijntjes binnen het netwerk worden omschreven als ‘echt helpend’ en het regionale perspectief is van toegevoegde waarde voor de lokale netwerken van de VT’s. Menigmaal werd door respondenten geopperd dat een dergelijk netwerk ook voor andere thema’s dan HG (denk aan jeugd, mensenhandel) zou kunnen werken en/of dat het zinvol zou kunnen zijn om het aantal partners uit te breiden.

Uit de praktijk: Verbeteractiviteiten stalking Oost-Nederland: routekaart en webinar

De volledige routekaart is te vinden op pagina 74 en 75 [van deze publicatie van Veiligheid Voorop](#)

Het webinar is terug te kijken op de website van de VNG via [deze link](#)

2. Samen op in Acuuut

2.1 Ontwikkelinspanningen

In Overijssel was al langer sprake van 24-uurs beschikbaarheid van de crisisdienst voor HG zaken om samen met politie op pad te gaan in geval van acute onveiligheid (zie kader verderop: uit de praktijk). Dit vraagt van de politie dat zij vroegtijdig schakelt met VT en andere dan de 'eigen specialismen'. Er zijn trainingen binnen de Politieacademie en er zijn trainers binnen de eenheid Oost-Nederland die dit gedachtegoed uitdragen binnen de politie. In Gelderland is de situatie totaal anders. Voorafgaand aan de komst van de VT's bestond er geen 24 uren crisisdienst voor volwassenen en deze is ook niet aanwezig binnen de huidige VT-organisaties. Wel is er 24 u bereikbaarheid (telefonisch) van VT in Gelderland.

De gemeenten in Gelderland zoeken samen met VT naar manieren om nut en noodzaak van een 24-uurs crisisvoorziening binnen de VT's inzichtelijk te maken. Het is de ervaring van leden van het netwerk dat het lastig is om bestuurders, zowel van gemeenten als VT, te overtuigen van de meerwaarde versus de benodigde middelen en VT is nu eenmaal afhankelijk van de gemeenten voor financiering. Veilig Thuis NOG (Noordoost Gelderland) is momenteel bezig samen met JBG (Jeugdbescherming Gelderland) om te bezien of de spoedeisende jeugdzorg in haar regio zo ingericht kan worden dat ze alle leeftijden (0-100) gaat omvatten. Dit bevindt zich in de initiatiefase en er is een projectleider aan de slag om dit te verkennen. Eind 2022 wordt verwacht duidelijkheid te hebben over eventuele vervolgstappen en bestuurders in de regio staan hier in beginsel positief tegenover.

Aldus: het blijkt lastig om de landelijke VT-doelstelling 'Samen op in acuuut' eenduidig vorm te geven in een regio die zeer uiteenlopende uitgangsposities herbergt. Waar het draagvlak in de ene provincie als vanzelfsprekend is, kost het in de andere provincie investeringen.

2.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

In Gelderland is men nog niet toegekomen aan de uitvoering van 'samen op in acuuut'. In Overijssel geven partners aan dat het eigenlijk geen extra inzet vergt van ieder omdat deze werkwijze al bestond en goed loopt. De lijnen zijn kort en er kan snel operationeel en tactisch worden geschakeld tussen politie en VT: "ze zitten vaker om tafel met elkaar". Het kost uiteraard wel inzet en commitment van collega's van VT en politie, maar dat ervaart men niet als meerwerk. Integendeel, deze werkwijze heeft zich bewezen in de dagelijkse praktijk en vergt in die zin geen extra inspanning. Wel is blijvend aandacht nodig voor de instandhouding ervan en voor de doorontwikkeling. Alle respondenten zien het samen optrekken in de acute fase als onmisbaar en als integraal onderdeel van de eigen werkzaamheden. Veelzeggend is dat de term 'samen op in acuuut' hen in die zin niets zegt, voor hen is dit simpelweg 'de crisisdienst'.

2.3 Waarde

De meerwaarde van het samen optrekken van VT en politie in de 'rode fase' zoals de werkgroep het zelf noemt in het jaarplan, wordt door ieder zeker gezien en erkend. Zowel door de partners uit Overijssel als die uit Gelderland. Zoals één van de respondenten aangaf is het niet meer dan logisch om in deze fase integraal en 24/7 aanwezig te zijn: *"Huiselijk geweld vindt 24/7 plaats. Waarom zou je dan stoppen met je werk in de nachtelijke uren?"* En alle partners geven duidelijk te kennen het verschil te kunnen maken in casuïstiek door in vroegtijdig stadium door de goede hulp in te zetten: *"De ervaring leert: als het langer duurt voor er hulp geboden wordt, zijn de geledingen gesloten. Dan hebben betrokken zelf al iets geregeld of hoeft het helemaal niet meer".*

De ervaring in Overijssel is dat het direct schakelen met elkaar enorm kan helpen. Dit maakt dat men het juiste kan doen, gegeven de context en de situatie. De vraag of 'straf' wel of juist niet wenselijk of helpend zal zijn, ligt sneller op tafel en het samen optrekken leidt tot andere inzichten en andere vervolgstappen. De politie geeft aan het heel fijn te vinden er niet alleen voor te staan bij HG zaken omdat dit veelal gecompliceerde casuïstiek betreft. Een bijkomend voordeel dat men ervaart: VT wordt op deze manier beter gepositioneerd in licht van haar verantwoordelijkheid voor het veiligheidsplan.

Uit de praktijk: Crisisdiensten VT Overijssel en VT Twente gaan al veel langer ‘samen op in acuut’: ‘raar om het niet te doen’

Er was al een crisisdienst jeugd en ook een crisisdienst voor volwassenen in de tijd van het AMK (Advies- en meldpunt Kindermishandeling) en het SHG (Steunpunt Huiselijk Geweld). Deze zijn door de nieuwe VT-organisaties overgenomen en doorontwikkeld. Er is gekozen om een apart crisisteam binnen VT op te richten dat zich specifiek op ‘acute’ situaties richt omdat in de praktijk was gebleken dat het draaien van een crisisdienst naast reguliere caseload van medewerkers vrijwel altijd ten koste gaat van die ‘reguliere’ casuïstiek want crisis gaat altijd voor. Er zijn contactpersonen binnen de politie en deze directe ingang vindt men van cruciaal belang: de korte lijnen maken dat ieder direct elkaar snapt en weet wat te doen. Om de korte lijnen warm te houden organiseren VT en Politie over en weer contactmomenten waarbij men bij elkaar in de keuken kijkt en de voortgang van de samenwerking bespreekt. Bijvoorbeeld: hoe gaat het met de meldingen en de terugkoppelingen? De samenwerking is nooit ‘af’ en vraagt blijvende aandacht: samenwerken is samen doen.

Uit de flyer van de crisisdienst VT IJsselland:

“Mocht er direct actie nodig zijn dan gaat de medewerker van de crisisdienst Veilig Thuis zo snel mogelijk naar het adres van de betrokkenen of naar de plek waar deze op dat moment verblijft.”

3. Actie-overleg

3.1 Ontwikkelinspanningen

In de samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM uit 2015 is opgenomen dat er in elke regio een afstemmingsoverleg moet zijn en dat heet binnen de ontwikkelagenda Veiligheid Voorop het actie-overleg. Thematrekker van deze verbeteractie is Veilig Thuis. Deze verbeteractie komt vooralsnog binnen de regio Oost-Nederland niet echt op gang en wel om twee redenen. Ten eerste is er sprake van vijf VT-regio's binnen één arrondissement. Het is voor het OM niet haalbaar om bij de actie-overleggen in alle 5 de regio's aan te sluiten en zeker niet als die allemaal weer net andere werkwijzen en afspraken hanteren. Vanuit het OM zou een regio brede en eenduidige werkwijze de voorkeur hebben en ook een voorwaarde zijn om goed te kunnen deelnemen. Ten tweede zijn er binnen de VT-regio's al diverse overlegvormen actief waarvan het momenteel niet helder is in hoeverre deze, afzonderlijk en in samenhang, al dan niet aan de criteria van een actie-overleg voldoen.

De indruk is dat er vooral op casusniveau veel wordt overlegd maar ook dat er diverse overleggen verder gaan dan het bespreken van casuïstiek en ook een zekere gelijkenis hebben met het actie-overleg. Denk daarbij aan de diverse overleggen en 'tafels' in veiligheidshuizen, MDA++ en de MDO's. Per VT-regio kan de inrichting van die overleggen nogal verschillen, niet alleen qua aantal, maar ook qua inhoudelijke insteek. Daarom is men vooralsnog huiverig om er 'nog weer een overleg' aan toe te voegen. Uit een landelijke evaluatie uit 2019 van VT bleek dat Oost-Nederland als enige regio niet concreet vorm had gegeven aan het actie-overleg. Er heeft vervolgens een pilot gedraaid in 2020 in de regio Gelderland-Zuid (zie kader verderop). Eén

van de lessen hieruit was dat inderdaad zinvol is om op dergelijke wijze met partners over het proces van samenwerken in de keten af te stemmen maar ook een bevestiging van de beperkte capacitaire mogelijkheden van het OM om daadwerkelijk acte de presence te kunnen geven.

De meningen binnen de regio over het handen en voeten geven aan het actie-overleg zijn nogal verdeeld. Momenteel is men bezig, met ondersteuning vanuit de OAVV (Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop), te inventariseren welke overleggen er actief zijn in de regio en in hoeverre deze voldoen aan de criteria van het actie-overleg. In aanvulling daarop is men in Gelderland-Zuid recentelijk gestart om te verkennen of het actie-overleg onder de vlag van het zorg- en veiligheidshuis vorm gegeven kan worden. Bij menigeen is de indruk dat er op diverse plekken al op vrij organische wijze wordt overlegd tussen partners 'in de geest' van een actie-overleg. Al zal men het veelal niet dusdanig benoemen en heeft het een andere naam en zitten er wellicht andere partners aan tafel. Zo is er in de regio Twente het Code Rood overleg (zie kader verderop). En in een van de regio's redeneert men als volgt: *"We hadden al een wekelijks overleg met politie, VT en de Raad, en ondertussen werd MDA++ ontwikkeld. Toen hebben we samen bekeken: ligt er nog een gat of stemmen we hiermee voldoende af over zaken? Onze conclusie was dat we tevreden zijn over ons multidisciplinaire overleg en aanvullend daarop willen we maandelijks met partners problemen in de samenwerking gaan bespreken aan de hand van casuïstiek, waaronder de buikpijnzaken."*

3.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Vanwege de verkennende fase waarin deze verbeteractie zich bevindt in Oost-Nederland, is er feitelijk geen sprake van uitvoeringsinspanningen. Hooguit zou gekeken kunnen worden naar de inspanningen die de op het actie-overleg lijkende overlegvormen kosten. Maar daar zal de lopende inventarisatie meer licht op gaan werpen in de loop van 2023.

3.3 Waarde

De meerwaarde van goed actie-overleg is volgens de respondenten evident: een betere samenwerking tussen zorg en straf en dat is van belang om zorgvuldig met elkaar een goed vervolg in zaken te bepalen. Het is in de regio Oost-Nederland alleen de vraag of er behoefte is aan een actie-overleg naast alle reeds bestaande overleggen. Waar het OM aansluit bij overleggen met partners, blijkt dat van grote meerwaarde. Momenteel ervaren de partners dat het OM in veel overleggen op afstand staat, waar het OM vooral aangeeft behoefte te hebben aan een eenduidige werkwijze voordat zij aan kunnen sluiten.

De klankbord functie van een overleg als het actie-overleg vindt men zeker van belang en ook afstemming over ieders acties in de acute fase vindt men vanzelfsprekend belangrijk. Maar, waar er al volgens die gedachte wordt overlegd tussen partners, zal een nieuw op te richten actie-overleg niets toevoegen. Een respondent gaf aan dat het de kunst is om nu heel praktisch te gaan kijken. Moet er iets nieuws opgezet worden, met een bestaand overleg aangepast of aangevuld worden of moeten er wellicht een nieuwe sticker op geplakt worden?

Uit de praktijk: Evaluatie Actie-overleg Gelderland-Zuid

In het najaar van 2020 draaide er in Gelderland-Zuid een pilot met het actie-overleg. Op 10 overlegmomenten werden in totaal 23 casussen besproken door de deelnemende partners als VT, politie, reclassering en OM.

De meerwaarde die uit de pilot naar voren kwam:

- Efficiënter en tijds winst; afstemming in een vroeg stadium betreffende de (on)mogelijkheden.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid
- Advies justitie en strafrecht
- Begrip voor elkaars werkwijze en protocollen / elkaars taal leren

Qua effect op de langere termijn verwachtte men:

- Minder meldingen bij VT en ingrijpen politie
- Minder beschadigingen (PTTS/ generationele overdracht)

En bovenal concludeerde men:

- Het door de bril van een ander kijken, kennis hebben van elkaars processen en mogelijkheden, vaste contactpersonen en korte lijnen zijn van meerwaarde.

Bron: PowerPointpresentatie, d.d. januari 2021 "Evaluatie Actie-overleg"

Uit de praktijk: Code rood overleg in de regio Twente

“Het Code rood overleg is het Twentse overleg voor acuut gevaarlijke situaties (familiedrama’s, intiem terrorisme, vaak ook stalking) en vergelijkbaar met MDA++-aanpak. Alle partners kunnen zaken aanleveren, maar veelal is het de politie die zaken signaleert. Deelnemers zijn politie, justitie, Reclassering, verslavingszorg, jeugdbescherming, Zorg- en Veiligheidshuis, naast een forensisch psycholoog en de veiligheidsregio. Er wordt samen een plan gemaakt om het geweld te stoppen, waarbij niet standaard, maar creatief gezocht wordt naar oplossingen. Er is een systeem voor de deelnemers aan het overleg waarbinnen zij veilig met elkaar informatie kunnen delen.”
(Lünneman en ter Woerds 2021, p 49)

Voor meer informatie, zie [deze presentatie](#) over het code rood overleg.

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

4.1 Ontwikkelinspanningen

Er is sinds 1 mei 2017 een spreekuur HG in de regio Oost-Nederland, dat gerund wordt door de reclassering (zie kader verderop) waarin overleg is tussen reclassering en OM over de verdachten HG. Er worden op ZSM veel huiselijk geweld zaken afgehandeld en snel en zorgvuldig handelen is geboden. Het uitgangspunt van de samenwerking tussen VT en ZSM vertrekt vanuit diezelfde gedachte: geen beslissing op ZSM over HG verdachten zonder dat VT heeft geadviseerd in de zaak.

Al snel werd helder dat de 5 VT organisaties niet allemaal op ZSM aanwezig zouden kunnen zijn, ook al zouden ze dat zelf wel graag willen in het licht van 'echt goede samenwerking'. Omdat ZSM slechts op één plek in de regio aanwezig is (Deventer) bleek het ondoenlijk vanuit capacitair oogpunt. Daarbij speelt mee dat de afzonderlijke workload van de VT's relatief klein is én dat elke VT-organisatie een eigen registratiesysteem heeft wat samenwerken bemoeilijkt. Al snel ontstond organisch en 'als vanzelfsprekend' de afspraak om de reclassering de 'linking pin' te laten zijn op ZSM voor VT. De samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd in de routekaart samenwerking ZSM en Veilig Thuis Oost-Nederland (zie kader verderop).

Er is landelijke regelgeving in de maak (WMO) die in de grondslag zal moeten gaan voorzien waarop VT in het Actieoverleg en op ZSM informatie kan delen met partners. Naar verwachting treedt deze in werking in 2023. Eind juni 2022 komt er een concreet beleidsbesluit omtrent deze materie vanuit het LNZZ om de periode tot de wetswijziging te overbruggen.

Qua informatiedelen met VT op ZSM ervaart men in Oost-Nederland binnen de huidige werkwijze geen problemen, in tegenstelling tot elders in het land. Men deelt waar het nodig is in het belang van veiligheid en vuistregel is: er mag informatie gedeeld worden tussen VT en OM als het verdachten van HG betreft en zeker waar dit gebeurt met toestemming van de cliënt is dit toegestaan.

4.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

VT zit niet zelf op ZSM, maar wel levert zij telefonisch input via de reclassering. Dit wordt gezien als een heel handige en slimme oplossing die zowel VT (tijdswinst) als de reclassering (informatie) wat oplevert. Vanuit de reclassering is er een team van medewerkers dat ZSM bemant.

In de uitvoering vergt vooral het blijvend onder de aandacht brengen van de samenwerkingsafspraken inzet van alle betrokken partners. Op ZSM is sprake van veel wisselingen van o.a. officieren en reclasseringsmedewerkers en de zaken volgen elkaar in snel tempo op. Contextinformatie vanuit VT betrekken kan gecompliceerd zijn, mede gezien de tijdsdruk op ZSM en de hoeveelheid en diversiteit aan zaken – zeker niet uitsluitend HG - die voorbijkomen. Respondenten geven aan dat er soms ‘even de klad in’ de afspraken lijkt te komen. Dan komt zelfs de kernafpraak wel eens in de knel en merkt VT dat zij niet betrokken worden bij ZSM-zaken hoewel die in wezen simpel is niets anders behelst dan: ‘bel VT bij HG’.

In de praktijk ondervinden de VT's in de regio hinder van een zinsnede die (landelijk) is opgenomen in gedragsaanwijzingen die verdachten opgelegd krijgen. De strekking daarvan is ‘dat er met schriftelijke toestemming van VT contact mag zijn tussen verdachte en slachtoffer’. Dit brengt VT in een zeer onwenselijke positie en leidt tot ongewenste gevolgen. VT-medewerkers worden benaderd door verdachten om hieraan te gaan voldoen en dan kan het voorkomen dat een verdachte van stalking belt met de vraag: mag ik weer contact met het slachtoffer? Dit probleem heeft men via het OM landelijk aanhangig gemaakt en er is een voorstel gedaan voor het wijzigen van de betreffende tekst. Daarbij komt dat VT aangeeft slecht geïnformeerd te worden over het opleggen van een gedragsaanwijzing terwijl een locatie- en/of contactverbod van cruciaal belang is voor het veiligheidsplan van betrokkenen.

4.3 Waarde

Het levert zowel voor ZSM als VT winst op om informatie te delen om zo op basis van een optimale inschatting een optimale interventie uit te zetten. VT is dé organisatie bij uitstek die weet hoe het gaat met de veiligheid in een gezin en daarmee ontzettend belangrijk in HG zaken. Een afdoening is pas betekenisvol als deze recht doet aan het slachtoffer en de context. Daarom vinden alle betrokken netwerkleden als vanzelfsprekend de informatie van VT waardevol voor ZSM en vice versa.

Er is sprake van een overbelast rechtssysteem waardoor het heel lang kan duren voor een zaak op zitting komt. Dat ondermijnt in feite de ZSM-gedachte, aldus respondenten. Voorwaardelijke septs mogen niet meer opgelegd worden en dat wordt ervaren als een gemis. De route naar de rechter is nu de enig mogelijke en dus vaak een lange. *“Je hebt het strafrechtelijke kader nodig voor de inzet van bijzondere voorwaarden. Maar als zaken niet snel op zitting komen is dat zorgelijk: heb je dan de veiligheid in die tussenperiode wel voldoende in het oog en wie staat er dan voor aan de lat?”*

Uit de praktijk: spreekuur HG Oost-Nederland

In huiselijk geweld- zaken werd vaak besloten tot dagvaarden, waarbij een reclasseringsrapport werd aangevraagd. De reclassering adviseerde dan pas na 3 of 4 maanden na het feit. Pas als de zaak op zitting komt, is er de mogelijkheid om verplichte hulpverlening op te starten. Dit is te laat om nog effectief te zijn en in de tussentijd gebeurt er niets in het gezin/systeem. Om meer maatwerk te kunnen leveren, is het HG-spreekuur ingevoerd in 2017. In iedere grote plaats in de regio Oost een HG-spreekuur, waardoor alle huiselijk geweld verdachten binnen twee weken gesproken kunnen worden, en er snel geïntervenieerd kan worden in samenwerking en in overleg met onze ketenpartners (o.a. Veilig Thuis). Dit leidt tot vroegtijdig advies aan het OM. (Bron: 'Factsheet Spreekuur HG Oost-Nederland'.)

- De volledige Factsheet is te vinden op pagina 50 van [deze publicatie van Veiligheid Voorop](#)
- Op YouTube is een filmpje te vinden met meer info over spreekuur HG: [klik hier](#).
- Voor een mooi artikel over de betrokkenheid van de reclassering in Oost-Nederland bij huiselijk geweld zaken zie [dit artikel in het JenV magazine van oktober 2020](#).

Het spreekuur Huiselijk geweld is een initiatief van de drie reclasseringsorganisaties en het Openbaar Ministerie in Oost-Nederland.

Uit de praktijk: Samenwerking ZSM en de vijf Veilig Thuis organisaties in Oost-Nederland

De volledige factsheet met alle afspraken is te vinden op pagina 52 van [deze publicatie van Veiligheid Voorop](#)

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

5.1 Ontwikkelinspanningen

Vanuit het RNZS is deze verbeteractie vorm gegeven met de oprichting van een casusoverleg strafbare kindermishandeling. De landelijke richtlijnen en stukken vanuit Veiligheid Voorop en het OM vormen het uitgangspunt. Het OM is trekker van deze verbeteractie en zij neemt het initiatief om minimaal twee keer per jaar de experts vanuit diverse organisaties uit te nodigen om casuïstiek te bespreken van ernstige kindermishandeling in een overleg dat veel weg heeft van een actie-overleg. Want: *“Je kan wel spreken over samenwerking, maar hoe doe je dat nu in de praktijk en hoe opereert een organisatie daarin? En dat kan maar op één manier: aan de hand van casuïstiek bespreken wat wel en niet goed ging en hoe je verder wil richting de toekomst.”*

Het was niet moeilijk om dit overleg van de grond te krijgen. Er was veel commitment vanuit de partners om hierin samen op te trekken. Dat blijkt uit de drukbezochte casus overleggen. En daarbij komt dat het gedreven mensen betreft die met de insteek komen om de afhandeling van zaken gezamenlijk te verbeteren. Elkaars werk en werkwijzen kennen is hierin cruciaal. Want het blijkt keer op keer dat iedere partner inzake kindermishandeling een heel sterk eigen perspectief heeft. Aanvullend op het regionale casusoverleg is er op het niveau van de VT-regio's overleg tussen politie en vertrouwensartsen om ook daar die samenwerking goed in te vullen. Ook worden er over en weer bezoeken afgelegd door

partners op de werkvloer om elkaar beter te leren kennen, elkaars werk beter te snappen en bij elkaar in de keuken te kijken. Binnen de politie is er een kerngroep kindermishandeling waarin politiespecialisten elkaar met regelmaat treffen en casuïstiek bespreken en die een rol hebben in deskundigheidsbevordering op de basisteams. Inzet daarbij is: bewustwording en awareness creëren en signalering verbeteren.

Waar het in deze verbeteractie volgens respondenten om gaat is: samen kijken hoe de samenwerking rond strafbare kindermishandeling verbeterd kan worden en lessen trekken omtrent de samenwerking. Dit doen zij op basis van casuïstiekbesprekingen. Een voorbeeld: het dragen van een wapen door de politie, ook bij huisbezoeken, kan door vertrouwensartsen en cliënten ervaren worden als ongemakkelijk. Het blijkt te helpen om uitleg te geven over 'het waarom' van de aanwezigheid van een wapendragende agent. Met goede voorlichting, afspraken en wederzijds verwachtingsmanagement vermindert de weerstand en groeit het begrip. Er moet vertrouwen groeien tussen de organisaties want zeker bij kindermishandeling is er altijd een spanningsveld over het duiden van letsel en het aanwijzen van verdachten. Het is een heel precair proces waarin je je geen fouten kan veroorloven. Waar de politie vanuit haar rol het liefst direct op zoek gaat naar bewijs voor al dan niet strafbare feiten zullen vertrouwensartsen eerder geneigd zijn het strafrechtelijke nog even bij het

gezin vandaan te houden. *“Er is maar één eerste gesprek met een kind of met zijn ouders/verzorgers. Letsels moeten bij voorkeur kort nadat ze zijn ontstaan worden onderzocht. Sporen en andere bewijsmiddelen kunnen maar één keer worden verzameld. Als de feiten niet meteen goed worden verzameld, is de kans klein dat er ooit nog een heldere beschrijving is van wat er nou precies is gebeurd en onder welke omstandigheden. Daarom is samenwerken en goede afstemming tussen de Politie, OM en Veilig Thuis erg belangrijk.”* (Bron: concept jaarplan 2022)

5.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Minimaal twee of soms drie keer per jaar bespreken de partners met elkaar casuïstiek. Het OM, de Politie, de Raad voor de Kinderbescherming, vertrouwensartsen van VT en forensisch artsen van de GGD nemen deel. Per keer kan het aantal deelnemers al snel oplopen tot rond 25 personen omdat bijvoorbeeld alle regio's VT en alle districten van de politie vertegenwoordigd worden. Deze casusbesprekingen worden goed bezochten daar worden meestal meerdere casussen die worden ingebracht door de organisaties zelf. De HG/Kindermishandeling OVJ leidt het gesprek.

Respondenten wijzen op de blijvende aandacht die het proces rond strafbare kindermishandeling nodig heeft. Men acht het van het grootste belang, gezien de materie en gezien de wisseling van personen binnen het netwerk, om hier blijvend aandacht voor te vragen en om de afspraken te blijven herhalen. Ervaring leert dat het onderwerp weg kan zakken. Het vergt daarom van ieder in de eigen organisatie ook inzet door te blijven wijzen op die directe afstemming met de partners en om elkaar te blijven opzoeken, ook buiten de casus overleggen om. Zo nodigt bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming in juni 2022 de politie uit om de medewerkers van de raad inhoudelijk mee te nemen in het politiewerk aangaande kindermishandeling. Uit de uitnodigingstekst voor raadsmedewerkers: *“Kindermishandeling aanpakken kunnen we als RvdK nooit alleen. Met politie, OM, reclassering en Veilig Thuis werken we samen om de aanpak te verbeteren. Elkaars werk kennen en van elkaar leren is daarbij belangrijk. Om deze reden hebben we op onze locatie twee rechercheurs van de politie uitgenodigd, die ons inhoudelijk meenemen in hun werk en anonieme casuïstiek en bijbehorende dilemma's met ons zullen bespreken. Daarnaast zal de eenheidscoördinator Jeugd en Kindermishandeling Oost-Nederland, kort toelichten wat zij doen in de Kerngroep Kindermishandeling Politie Oost.”*

Beperkte capaciteit bij iedere partner, in combinatie met het specialistische karakter van deze verbeteractie maakt deze verbeteractie kwetsbaar. Het gaat om het beschikbaar zijn van deze specifieke expertise binnen organisaties en dat deze experts hun collega's meenemen en begeleiden in het dagelijkse werk. Momenteel is het echter lastig om voldoende vertrouwensartsen te vinden en de betrokkenheid van de politie bij dit thema verschilt van regio tot regio. Ook de inzet van het OM laat soms te wensen over vanwege drukte en tekorten. Dat zet het geheel onder druk: zijn er wel voldoende mensen voorhanden met de juiste kennis over hoe strafbare kindermishandeling goed en gezamenlijk op te pakken?

5.3 Waarde

Het casusoverleg strafbare kindermishandeling wordt door respondenten als zeer waardevol ervaren. Samen over casuïstiek spreken ziet men als de enige manier om alle theorie in de praktijk te brengen. Op een bepaald specialisme leren de partners van elkaar en heel simpel gezegd: samenwerken helpt. Het is zaak begrip te creëren voor elkaars (on)mogelijkheden want het is absoluut niet vanzelfsprekend dat ieder elkaar meteen begrijpt. Het blijft een puzzel die op de werkvloer gelegd moet worden en nog steeds is er daar te weinig kennis over en weer tussen partners. Daarbij komt: het is een dermate belangrijk onderwerp dat het blijvend om aandacht vraagt. Maar de samenwerking werpt ook daadwerkelijk concreet vruchten af. Zo was VT IJsselland heel blij met een 24/7 specialistische toegankelijkheid bij de politie op het onderwerp kindermishandeling: *“Nu weten we dat degene die we bellen ons ook echt verder kan helpen en die kunde en bereikbaarheid van de politie is echt nodig”*.

Indicatoren kwaliteit & impact

Landelijke context

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

Veel van de meerwaarde van vroegtijdige samenwerking in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zit in de praktische samenhang in “de loop van de zaak”. Naast die praktische samenhang, is er nog een overkoepelend aspect: de samenwerking in de verbeteracties zorgt ook voor meer alertheid en betere samenwerkingsvaardigheden (deskundigheidsbevordering) buiten de verbeteracties om. Dan gaat het om aspecten als elkaars werk en verantwoordelijkheden beter leren kennen, gezamenlijke trainingen, gezamenlijk leren van ervaringen uit de verbeteracties, over en weer duidelijke verwachtingen over bijdrage van samenwerkingspartners in een casus, et cetera. Dat soort aspecten komen veelal samen in het Regionaal Netwerk Zorg Straf.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat verbeteracties in samenhang het volgende opleveren:

- *Het realiseren van de ontwikkelagenda zorgt ervoor dat situaties van onveiligheid in gezinssystemen eerder (gezamenlijk) in beeld komen bij de betrokken partners.*
- *Parallel (en minder volgtijdelijk) samen werken door de betrokken partners zorgt ervoor dat zij met meer snelheid en efficiency kunnen samenwerken.*
- *De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt bovendien kleiner, omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.*
- *Tijdens deze afstemmingsmomenten maken de betrokken partners afspraken over de inzet van interventies (justitiële en ‘zorg’ interventies) om het geweld te stoppen en te voorkomen.*
- *De informatiepositie van betrokken partners wordt op verschillende momenten in de loop van de zaak versterkt.*
- *De verbeteractiviteiten in de ontwikkelagenda bevatten landelijke werkwijzen die op regionaal niveau geconcretiseerd en gerealiseerd worden. Dit vraagt om een continu gesprek en onderling leerproces in de regio en tussen regio's.*

2. Samen op in acuut

Samen op in Acuut is gericht op het verbeteren van de samenwerking in (crisis)situaties waarin sprake is van acute onveiligheid of het vermoeden van acute onveiligheid en waarbij betrokkenen direct in veiligheid gebracht moeten worden. Het stoppen van het geweld is het eerste doel.

- *Doel.* De samenwerkingspartners binnen Veiligheid Voorop eerder, beter en effectiever te laten samenwerken in het eerste uur van een crisissituatie. Een integrale aanpak om de directe veiligheid in het gezin te herstellen.
- *Aanleiding.* Een (112) melding de politie, of VT signaleert in een crisissituatie dat mogelijk sprake is van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling en acute onveiligheid.
- *Vorm.* Geen blauwdruk. Binnen Veiligheid Voorop wordt de samenwerking in acuut onveilige situaties in de praktijk gebracht aan de hand van de uitgangspunten in de toolkit Samen op in Acuut.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat Samen op in Acuut het volgende oplevert:

- *Er is sneller een beeld van de veiligheid van betrokkenen omdat VT en politie sneller betrokken raken bij 'elkaars' acute meldingen.*
- *De kwaliteit en rijkheid van de informatie is beter ten opzichte van de informatie die in de huidige situatie via een VT-melding van politie bij VT terecht komt.*
- *Mede door de verbeterde informatiepositie kunnen politie en VT op een meer effectieve en efficiënte manier interventies inzetten.*
- *Er wordt een meer expliciete en gezamenlijke afweging gemaakt tussen politie en VT over wat er moet gebeuren na een incident.*

3. Actie-overleg

In de samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM uit 2015 is opgenomen dat er in elke regio een afstemmingsoverleg moet zijn. Na een succesvolle regionale pilot is die afspraak als het Actie-overleg opgenomen in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop. Inmiddels is er in elke regio een (vorm van een) Actie-overleg actief.

- *Doel.* Het Actie-overleg is gericht op het nemen van besluiten en het komen tot actie in specifieke - vaak 'buikpijn' - casuïstiek: in samenwerking tussen straf en zorg, op basis van gedeelde informatie en met gezamenlijke competenties en bevoegdheden te komen tot een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het kent drie stappen: 1. Informatie delen en duiden 2. Afspraken voor directe en structurele veiligheid 3. Overdragen en gemaakte afspraken uitvoeren.
- *Aanleiding.* Wanneer één van de partijen behoefte heeft de samenwerking op te starten.
- *Vorm.* Gezamenlijk overleg, veelal in fysieke vorm, maar ook langs digitale weg mogelijk. In de meeste regio's is wekelijks overleg gangbaar, als het Actie-overleg zich richt op Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Als het Actie-overleg zich alleen richt op Strafbare Kindermishandeling, dan is de frequentie lager. In de meeste gevallen vindt het Actie-overleg plaats op de schaal van de VT-regio.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat het Actie-overleg het volgende oplevert:

- *De bespreking(en) van casuïstiek in een actieoverleg levert een gezamenlijk plan op voor de directe en structurele veiligheid.*
- *Afspraken over onderzoekshandelingen zorgen ervoor dat eventuele onderzoeksactiviteiten van politie en OM én de onderzoeksactiviteiten vanuit Veilig Thuis op elkaar zijn afgestemd.*
- *Er worden ook afspraken gemaakt over de inzet van interventies.*
- *Casuïstiek komt eerder in beeld bij OM en VT.*
- *Het actieoverleg draagt bij aan een verbeterde samenwerking tussen de betrokken partners.*

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

Het merendeel van de huiselijk geweld zaken waarin een verdachte is of wordt gehoord, komt binnen via ZSM. Als er een verdachte gehoord of aangehouden is, wordt de zaak besproken op ZSM. Daar stemmen OM, politie, de RvdK, 3RO, Slachtofferhulp en Halt met elkaar af over de benodigde aanpak en strafrechtelijke vervolging. De Officier van Justitie moet binnen 9 uur na aanhouding een eerste besluit nemen: vasthouden of heenzenden, een zaak verder (laten) onderzoeken, vervolging instellen of seponeren. VT is een relatief nieuwe partner bij ZSM. De beoordeling van de acute veiligheid door VT geeft zicht op de (fysieke) veiligheid van de direct betrokken. VT kan op basis daarvan toelichten of en welke veiligheidsvoorwaarden noodzakelijk zijn indien de verdachte moet worden heen gezonden. De reclassering neemt dit ook mee in het reclasseringsadvies.

- *Doel.* In samenwerking tussen zorg en straf komen tot een afdoening van de zaak waarbij het herstellen van de veiligheid optimaal wordt bevorderd.
- *Aanleiding.* Er is een verdachte van huiselijk geweld aangehouden of gehoord, waarbij een redelijk vermoeden is van een bewijsbaar strafbaar feit.
- *Vorm.* ZSM kent een aantal vaste partners. Er zijn twee vormen waarin de samenwerking met VT op huiselijk geweld vormgegeven kan worden: 1. VT is niet bij de ZSM-tafel aanwezig maar levert op verzoek informatie (VT als consultatie-partij) 2. VT is wel bij de ZSM-tafel aanwezig (VT als deelnemer, bij HG-zaken).

In beide gevallen voert VT de veiligheidsbeoordeling uit. Op basis hiervan wordt op ZSM besproken of het nodig is om op korte termijn veiligheidsmaatregelen te treffen die de acute onveiligheid kunnen opheffen of de veiligheid in voldoende mate kunnen waarborgen.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM (beoogd) het volgende oplevert:

- *Op ZSM ontstaat inzicht in het soort en de mate van onveiligheid.*
- *Het inzicht in het soort en de mate van onveiligheid geeft richting aan de 'route' van een zaak en moet ervoor zorgen dat een verdachte niet in vrijheid wordt gesteld zonder (juridische) veiligheidsmaatregelen.*
- *3RO heeft de ambitie om in alle HG-zaken op ZSM een advies uit te brengen over de verdachte en zijn of haar situatie.*
- *Wanneer VT (fysiek) deelnemer is aan de ZSM-tafel voor HG-zaken verkrijgt dat de informatie voor VT.*
- *Strafrechtelijke maatregelen beter aan te laten sluiten bij (reeds lopende) interventies vanuit de zorg of hulpverlening en vice versa.*
- *De RvdK wordt betrokken bij zaken waarin sprake is van een minderjarige verdachte of van een meerderjarige verdachte én kinderen zijn betrokken, bijvoorbeeld als slachtoffer of getuige.*

5. Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Om de samenwerking bij strafbare kindermishandeling te versterken, is in 2017 de Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (HSSK) vastgesteld. De samenwerkingspartners verwerken de HSSK in hun werkprocessen. De politie heeft een landelijke werkinstructie en een infographic opgesteld. In 2019 is de HSSK verwerkt in het Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019. In 2020 verscheen het rapport Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling. Daarin wordt een aantal bouwstenen gepresenteerd om de samenwerking concreet te versterken. In de tweede helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met een groot aantal professionals uit de tien regio's om het interregionale contact te vergroten, de toegevoegde waarde van samenwerking te bespreken en te inspireren aan de hand van de bouwblokken en bouwstenen. Eind 2021 lag de focus op de (vroegtijdige) samenwerking tussen de medische en justitiële professionals. Een overzicht van de opgehaalde best practices en uitdagingen is opgenomen in het eindrapport *Resultaten Project Medisch en Justitieel Samenwerken bij Aanpak Kindermishandeling (2022)*.

- *Doel.* Bij het vermoeden of bij signalering van strafbare kindermishandeling direct en adequaat tot samenwerking te komen tussen justitiepartners, Veilig Thuis en andere professionals (professionele melders zoals ziekenhuizen en expertisecentra zoals het LECK).
- *Aanleiding.* Meldingen bij Veilig Thuis waar sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling.
- *Vorm.* Op elkaar afgestemde interventies en onderzoekshandelingen. Een gezamenlijk onderzoeksplan.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling het volgende oplevert:

Situaties van onveiligheid in gezinssystemen komen eerder (gezamenlijk) in beeld bij de betrokken partners.

De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt kleiner omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.

De informatiepositie van betrokken partners wordt versterkt op verschillende momenten in de loop van de zaak.

Er ontstaat een structuur voor samenwerking tussen Veilig Thuis en de justitiële partners.

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Indicatoren kwaliteit & impact

Overzicht indicatoren

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Afspraken over afstemmen en delen van informatie Gezamenlijke training, intervisie, deskundigheidsbevordering	
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inverdieneffecten tussen verbeteracties	Knelpunten informatievoorziening
Inverdieneffecten met andere werkstromen	Extra inzet nodig om informatie beschikbaar te maken
Meer- of minderwerk	
<i>Waarde</i>	
Verbetering in de praktijk	Ervaringsdeskundigheid
Gezamenlijk leerproces in RNZS	

2. Samen op in acuut

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Voorlichting politie en VT Aanpassingen werkproces	Aanpassingen bereikbaarheid en beschikbaarheid VT
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Crisismeldingen	Opvolging
Snelheid informatievoorziening	Ruimte elders in werkprocessen
Knelpunten informatievoorziening	Evaluatie en doorontwikkeling
Extra inzet	
<i>Waarde</i>	
Betere veiligheidsbeoordelingen en interventies	Lagere kans op herhaling of escalatie
Alertheid op en herkenning van signalen	Grotere en blijvende bereidheid tot meewerken aan hulp
Late meldingen	Eerder meldingen aan andere partijen
Sneller vervolgstappen	Onderling vertrouwen en collegiaal contact
Lagere druk op HG&ZSM en Actie-overleg	Betere samenwerking in de breedte
Effectievere inzet van capaciteit	

3. Actie-overleg

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Kwartiermaker of projectleider	Bijscholing
Afspraken over delen en vastleggen van informatie	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Frequentie	Voorzitterschap en facilitering
Vorm	Informatiedeling en vastleggen
Aanwezige partners	Ruimte in werkproces elders
Deelnemers	Evaluatie en doorontwikkeling
Mandaat	
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger informatie-deling en -verrijking	Verdere ontwikkeling van het vakmanschap
Completer beeld	Lagere kans op herhaling
Hogere kwaliteit	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vroegtijdige afstemming	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten Actie-overleg
Effectievere inzet van capaciteit	Samenwerking zonder Actie-overleg

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
VT aan ZSM-tafel	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Afspraken werkwijze	Bijscholing
Kosten randvoorwaarden	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inzet	Ruimte in werkproces elders
Extra capaciteit	Evaluatie en doorontwikkeling
Knelpunten in de informatievoorziening en -deling	
<i>Waarde</i>	
Betere afweging van zorg en straf in afdoeningsbeslissing	Effectievere inzet van capaciteit
Completer beeld	Verdere ontwikkeling van vakmanschap
Betere informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Voorkomen invrijheidstelling zonder veiligheidsmaatregelen	Onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners
Snellere inzet van veiligheidsmaatregelen	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten HG&ZSM
Gestroomlijnder informatiedeling	Samenwerking zonder HG&ZSM

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	
Voorlichting	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Kwartiermaker of projectleider Bijscholing	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Vaste contactpersonen	Knelpunten in de informatievoorziening en -deling
Tijdige betrokkenheid	Extra inzet om informatie beschikbaar te maken of te delen
Melding ipv aangifte Anoniem overleg	Ruimte in werkproces elders Evaluatie en doorontwikkeling
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger aanpak	Effectievere inzet van capaciteit
Betere en vroegtijdiger informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Completer beeld	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Hogere kwaliteit	Groei vertrouwen buiten SSK
Vroegtijdige afstemming	Samenwerking zonder SSK

Bronnen

De citaten zijn afkomstig uit gesprekken met de leden van het RNZS, tenzij anders aangegeven.

Deze regiorapportage is in concept voorgelegd aan het Regionale Netwerk Zorg en Straf, met de mogelijkheid om aanvullingen te geven en te wijzen op feitelijke onjuistheden. De inhoud van de rapportage is uiteraard volledig de verantwoordelijkheid van de onderzoeker.

Rapporten en documenten

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>. Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Verder is gebruik gemaakt van:

Rapporten en documenten

- *Berg, C. & A. Hermans (2020). "Het is altijd heftig".* In: JenV Magazine 11, oktober 2020 pp. Zie: <https://magazines.rijksoverheid.nl/jenv/jenvmagazine/2020/11/reportage-huiselijk-geweld>
- Bundel Gezamenlijke aanpak Huiselijke geweld (inclusief ex-partnerstalking) met Veilig Thuis & ZSM. Zie: https://vng.nl/sites/default/files/2021-02/bundel_gezamenlijke_aanpak_huiselijk_geweld_met_vt_op_zsm.pdf
- Jaarplan 2022 straf & zorg Oost-Nederland (in het kader van Visie Veiligheid Voorop), concept d.d. 9 februari 2022
- Lünemann, K.D. & Woerds, S. ter (2021). *Meer dan een ruzie. Politie in de netwerkaanpak huiselijk geweld.* Den Haag/ Den Haag/ Utrecht / Den Haag: Sdu Uitgevers/ Politie & Wetenschap/ Verwey-Jonker Instituut/ Nationale Politie.
- Presentatie "Evaluatie Actie-Overleg" d.d. 12 januari 2021, door GGD en VT Gelderland Zuid
- Veilig Thuis IJsselland. Flyer over de hernieuwde crisisdienst Veilig Thuis IJsselland: <http://www.vtij.nl/wp-content/uploads/2020/05/De-hernieuwde-crisisdienst-Veilig-Thuis-IJsselland-Flyer-2.pdf>
- Webinar aanpak Stalking kan teruggekeken worden op de site van Veilig Thuis Gelderland Zuid: <https://veiligthuisgelderlandzuid.nl/voor-professionals/webinar-aanpak-stalking-in-ketensamenwerking-oost-nederland/>
- Youtube filmpje over Spreekuur Huiselijk geweld door Reclassering Nederland, d.d. 17 april 2018. Zie: <https://youtu.be/eJUXyzF093A>

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2018-2022

In het werk aan het werk

Als Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en reclassering werken wij samen aan verbeterlagen in de aanpak van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM) als er sprake is van samenloop tussen zorg en straf. We werken vanuit de bedoeling, de veiligheid van de betrokkenen staat voorop. Om onze samenwerking te kunnen versterken hebben we vanaf 2018 een ontwikkelagenda met elkaar vastgesteld en zetten we ons in op de uitvoering ervan. Ieder jaar maken we onze gezamenlijke inzet op de verbeterlagen voor het komende jaar concreet¹.

In 2021 stond de ontwikkeling en uitvoering van de vier afstemmingsmomenten in de vroegtijdige aanpak bij samenloop van zorg en straf centraal:

- 1 Samen op bij acute onveiligheid
- 2 Actie-overleg bij dreigend gevaar of risico op onveiligheid
- 3 Aanpak huiselijk geweld met Veilig Thuis & ZSM bij aangehouden verdachten en niet-vastzaken
- 4 Samenwerken bij strafbare kindermishandeling.

Daarbij werkten we aan duurzame bestending van de resultaten door:

- De aansluiting bij het lokale veld en de gemeenten uitdrukkelijk op te zoeken.
- Samen werk te maken van de Visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid.
- De juridische onderbouwing uit te werken onder de 'loop van de zaak'
- Een set indicatoren uit te werken op kwaliteit en impact van de vroegtijdige aanpak zorg-straf.

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2022: regionaal centraal en duurzaam bestendigen

Nu is er behoefte aan rust en bestending van de intensieve samenwerking.

Voor 2022 staan daarom 3 opgaven centraal

- **Regionale uitvoering** op de 4 afstemmingsmomenten in de loop van de zaak bij vroegtijdige aanpak van HG/KM bij samenloop zorg-straf. De praktische thematische toepassing hoort daarbij (denk aan (ex-)partner stalking, eengerelateerd geweld, ouderenmishandeling, intiem terreur).
- **Duurzame bestending** van resultaten in deze vroegtijdige aanpak door toe te werken naar landelijke duurzame besluiten op de Visie, de werkprocessen, de juridische onderbouwing en de indicatoren op kwaliteit en impact.
- **Concrete planvorming** op 2023 en verder, op inhoud en inclusief de uitwerking welke steunstructuur intensieve samenwerking nodig heeft om effectief te kunnen werken.

¹ Zie voor een korte uitleg: [uitleg_ontwikkelagenda.pdf](#) (vng.nl) en voor het overige de digitale bundels op de VNG-site: [Veiligheid voorop \(programma GHNT\) | VNG](#).